

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра тюркської філології

Курсова робота
з тюркської філології на тему:

**ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНОЇ
СИНОНІМІЇ В ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ**

Студентки групи Птур 14-21
Факультету східної і слов'янської філології
денної форми здобуття освіти
Освітньої програми:
Турецька мова і література та переклад,
друга східна мова, західноєвропейська мова
Спеціальності **035** Філологія
Спеціалізації **035.068** *Східні мови та літератури*
(переклад включно), перша – турецька

Ржепецької Анастасії Русланівни

Науковий керівник:
В. В. Пілик

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ СИНОНІМІЇ.....	6
1.1 Лексична синонімія.....	6
1.2 Особливості вживання синонімів.....	10
1.3 Класифікація синонімів.....	14
РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНОЇ СИНОНІМІЇ В ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ.....	18
2.1 Функціонально-стилістичні особливості синонімів.....	18
2.1.1 Функція уточнення.....	19
2.1.2 Функція заміщення.....	22
2.1.3 Функція синонімічного протиставлення.....	27
2.1.4 Оцінна та стилерозрізнявальна функція.....	29
ВИСНОВКИ.....	37
ÖZET.....	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	42
ДОДАТКИ.....	45

ВСТУП

Лексична синонімія розвивається в усіх природних мовах завдяки низці факторів, як мовних, так і немовних. Синоніми можуть виникати та поширюватися в результаті взаємодії між різними мовами (лексичні запозичення) та діалектами (діалектна варіація), але особливу увагу слід приділяти зусиллям носіїв певної мови передати незліченну кількість семантичних відтінків шляхом підбору точного синоніма синонімічної пари або системи. Синонімією в деяких традиційних підходах з логічною основою значення, частіше називають майже синонімією (або плезіонімією), яку контекстуально можна охарактеризувати як «синонімію відносно контексту». (Міллер 1998: 24). Диференціювати синонімію (загалом), близьку синонімію та абсолютну синонімію дуже важко. Недавній підхід до синонімії концептуально конкретизує суть цієї лексичної подібності, можна знайти у Круза (2000: 156-160, див. також 1986: 265-290), де синонімія «базується на емпіричних, контекстуальних доказах», а також «синоніми — це слова, 1) семантична подібність яких є більш помітною, ніж відмінності; 2) які переважно не контрастують одне з одним; і 3) чиї допустимі відмінності, як правило, повинні бути або незначними, або обумовленими, або обома».

Синонімія, яку можна коротко визначити як однаковість або спільність значення двох або більше мовних виразів; в грецькій мові “syn: з” “onuma, ónoma: ім’я.” в англійській мові утворено словами “synonymy, synonymous”, у французькій мові “synonymie”, у німецькій мові “synonymwörter”, в італійській мові “sinonimia”, в османській мові “terâdif, müterâdif; elfâz-ı müterâdife” (Аксан 2006:78; Думан 2015:13; Рифат vd. 2010:46,85,116; Коркмаз 2010:85-86; турецький словник (Türkçe Sözlük), 2005).

Це явище, яке згадується як «eş anlamlı» у турецькому словнику (Türkçe Sözlük 2005), зазвичай виражається загальною назвою (synonym) у західних мовах. Щоправда це не стосується турецької мови: турецьку мову називають

різними способами, наприклад : “eş anlamlılık / eşanlamlılık, anlamdaşlık, yakın anlamlı, sinonim”.

До числа синонімів входять не тільки одиниці, що позначають одне поняття, а й слова, що позначають різні поняття. Синонімія є засобом семантичного розрізнення. На думку лінгвістів, поява кількох слів у мові для представлення одного поняття пов’язана з різними функціями, які вони виконують і визначають місце кожного слова в лексичній системі мови.

Серед українських дослідників явищем синонімії в турецькій мові активно цікавилися Г. Халимоненко, Д. Ганич, І. Олійник, С. Сорокін, І. Прушковська, О. Кубрякова, І. Покровська та інші. Вони вели дискусії щодо точності визначення синонімії загалом та синонімів зокрема. Більшість дослідників виділяє два напрямки вивчення синонімів : 1) ті, що ґрунтуються на понятті про значення слова (Ахманова і Кротевич); 2) в основі яких лежить явище дійсності та поняття синонімів (Р. Будагов, М. Шанський, М. Жовтобрюх).

Виходячи з викладеного вище констатуємо, що **актуальність** нашого дослідження зумовлена об’єктивною потребою комплексно описати проблему лексичної синонімії в турецькій мові, охарактеризувати турецькомовну картину світу, в якій синонімія відіграє велику роль та посідає одне з провідних позицій.

Мета нашої роботи полягає у встановленні функціональних особливостей лексичних синонімів у турецькій мові.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання низки наступних **завдань**:

- визначити поняття «лексичної синонімії»;
- проаналізувати особливості вживання синонімів;
- розглянути класифікацію лексичних синонімів;
- описати функціонально-стилістичні особливості синонімів;
- дослідити використання різних функцій синонімів.

Об'єктом дослідження виступають лексичні синоніми у сучасній турецькій мові.

Предметом дослідження є функціональні особливості синонімів у турецькій мовній картині світу.

Матеріалом дослідження є 75 синонімічних пар з таких турецьких казок, як Parmak Çocuk Masalı, Ormanın Dostluğu Masalı, Güllü Köy Masalı, Kırk Dost Masalı, Felek Masalı, Kıymetli Tuz Masalı, Peri Kızı Masalı та інші.

Методи дослідження. Виходячи з мети та завдань нашого дослідження, аналіз зібраного матеріалу передбачає використання таких методів :

- метод порівняння, який дозволяє встановити відмінності у вживанні синонімів;
- метод лінгвостилістичного аналізу, за допомогою якого досліджують та аналізують функціональні особливості лексичної синонімії;
- метод суцільної вибірки, який використовується для пошуку фактичного матеріалу;
- метод концептуального аналізу, що дозволяє врахувати усі індивідуальні значення слова, яких воно набуває в дискурсах, функціональні переноси значень, семантику okazіональних утворень.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що вперше в українській тюркології було досліджено функціональні особливості лексичної синонімії.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що його можна використовувати як матеріал для нових досліджень явища синонімії, лексикології та стилістики. Результати дослідження можуть бути джерелом інформації для розробки навчальних посібників з практичних курсів, при викладанні предмету лексикології та стилістики, а складений нами реєстр мовних одиниць може бути використаний для укладання лексичних словників. Також дане дослідження може слугувати гарним підґрунтям для подолання лексичних труднощів в перекладі з турецької мови.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ СИНОНІМІЇ

1.1. Лексична синонімія

Групування лексем за однаковим значенням називається лексичною синонімією. Одним із виявів динаміки мови є розвиток її синонімів, а виразність та точність висловлювання забезпечує лексична синонімія. Синонімія є суттєвою та необхідною для формування мовної картини світу, адже синоніми розширюють лексико-семантичний простір певної мови. Вона словесно об'єднує додаткові ознаки явища та відтворює бачення в лексичному ресурсі. Лексична синонімія має велике значення для розвитку мови, допомагає доповнювати уявлення про явища, предмети та об'єднує їх.

У світовій лінгвістиці інтерес до явища синонімії давно є предметом багатьох дискусій. Часто при тлумаченні синонімії враховується повна або часткова точність значення, можливість використання одного замість іншого. Синонімічний зв'язок також називають семантичним. Хоча зв'язок синонімів є звичайним, універсальним явищем у мові, це не категорія, яка охоплює весь словниковий запас. Тобто не всі лексеми в словнику мають власні синоніми. Синонімічні лексеми містять семантичну різницю, а також семантичні відмінності. Звичайно, у синонімах семантична спільність переважає над семантичною відмінністю, а синонімія виникає на основі семантичної спільності. Простежується вплив дихотомії мови та мовлення на еволюцію поняття «синонім». Є зрозумілим те, що якщо визначення лексичної синонімії спиралося на слово, яке на перший погляд утворювало одиницю мови, то в подальших поглядах вирішальну роль почала відігравати лексема, яка була одиницею мови. З огляду на ці особливості синоніми почали поділяти на мовні та мовленнєві. Безперечно, що синонімія тепер є семантичним явищем, заснованим на взаємозв'язку семантики. Це явище, яке

визначається на семантичній основі, часто виконує стилістично-мовленнєву, частково семантико-ідеографічну мету. Відмінності між синонімами є методологічними, а також у сфері значення, зокрема в образах, які втілюють значення.

Синоніми – слова, які мають тотожне лексичне значення, і безпосередньо пов'язані з багатством та різноманітністю словникового складу. За ступенем синонімічності синоніми поділяються на абсолютні, та часткові.

Абсолютні синоніми – синоніми, які повністю збігаються за значенням, тобто не різняться ні відтінками значень, ні емоційним забарвленням, ні сполучуваністю. Абсолютні синоніми можуть взаємно замінюватися абсолютно в усіх контекстах. Наприклад, орфографія і правопис, століття і сторіччя, лінгвістика і мовознавство. Абсолютні синоніми зустрічаються здебільшого у термінах. У звичайному мовленні вони набувають різних семантичних і стилістичних відтінків, а інколи зовсім змінюють значення. У словниках лінгвістичних термінів Д. Ганича та І. Олійника, абсолютні синоніми – це слова тотожні за значення і стилістичним забарвленням : кавалерія, кіннота; чорногуз, лелека, бусол; майдан, площа. Дещо іншої позиції дотримувався І. Білодід: “Існує відмінність у сфері вживання й таких тотожних за значенням слів, як борошно й мука, лелека й бусол тощо, бо перші з них є надбанням літературної мови, а вживання других обмежене і локально, і стилістично” (1973, 85-86). Можна погодитися з О. Нечитайло, що найбільш переконливою є думка О. Євгенєвої, про те, що синоніми слід розглядати як слова, що виражають одне поняття, підкреслюючи різні його сторони, різні його ознаки (1987, 10).

Синонімічне багатство у турецькій мові є головною з її рис. Вона переповнена різноманітними відтінками у доборі різних слів для вираження уточнення одного й того самого змісту. Дослідження функціональних особливостей лексичної синонімії можна прослідкувати у працях А. Аксоя,

М. Догана, А. Догана, М. Більгіна, О. Ялима, З. Коркмаза, Т. Текіна, Д. Гюная, М. Ердема та інших. Турецькі дослідники синонімії розрізняють абсолютну синонімію, що позначається двома термінами: *tam eşanlamlılık* (букв. повна синонімія, термін Догана Аксана (2005, 79)) і *eşanlamlılık (anlamdaşlık)* (букв. синонімія, термін Мухіттіна Більгіна (2002, 50), та синонімію близьких за значенням слів: *yakın anlamlılık* (досл. близька синонімія, термін Мухіттіна Більгіна (Bilgin Muhittin 2002, 50)).

Часткові синоніми – синоніми, які не повністю збігаються. Вони різняться відтінками значень, емоційно-експресивним забарвленням, стилістичними функціями. Серед часткових синонімів виокремлюють: семантичні, стилістичні та семантико-стилістичні синоніми. До семантичних синонімів належать синоніми, які різняться відтінками значень. До стилістичних синонімів належать синоніми, які різняться експресивним забарвленням. До семантико-стилістичних належать синоніми, які одночасно різняться відтінками значень та стилістичним забарвленням. Часткові синоніми зустрічаються в турецькій мові частіше, ніж абсолютні. Окремі аспекти синонімії на матеріалі тюркських мов розглядалися в працях В.Месутова та С. Орлова. Праця В. Месутова висвітлює загальні питання синонімії туркменської мови (1962), тоді як праця С. Орлова, виконана на матеріалі турецької мови, акцентує увагу лише на запозиченій лексиці та її еквівалентності станом на кінець 70-х років минулого століття (1977).

Поняття синонімії передбачає наявність не однієї структурної одиниці, а принаймні двох. Багаточленність є найпершою умовою реалізації семантичних та стилістичних особливостей синонімів. Ці декілька назв утворюють синонімічний ряд (СР) – це мікросхема слів, денотативні значення яких об'єднуються інтегруючою ознакою, а розрізняються диференційними ознаками. Інтегруючі ознаки є як на значеннєвому, так і на понятійному рівнях. Диференційні ознаки це семантичне наповнення синонімів одного ряду. Лінгвісти розглядають синонімічний ряд як певну

лексичну підсистему, що входить до однієї лексико-семантичної групи слів (Черняк 1993, 47-54), інші доводять незамкненість синонімічного ряду на мовному, мовленнєвому та стилістичному рівнях (Брагіна 1986, 8-13), що дає змогу будувати ряди лексичних синонімів з урахуванням мовленнєвих ситуацій.

Характеризуючи синонімію як певну систему взаємопов'язаних значень окремих слів та словесних зворотів, то стає очевидно, що вона чи не найповніше реалізує свої внутрішні можливості у мовленні. Адже мовлення не сприймає створений умові синонімічний ряд, як сталу незмінну одиницю. Синонімічний ряд – це структурне утворення, яке може бути незалежним, як в синхронному, так і в діяхронному планах.

В синонімічних рядах відбувається зміна, переміщення мовних одиниць, чим забезпечується збереження старих надбань та впровадження нових тенденцій у мові та мовленні (Гречко 1987, 17-18). Вживання синонімів у мові, особливо у художньому стилі постійно прагне точно відобразити конкретний факт в певному аспекті. Більшість дослідників схиляються до обмеження синонімічних рядів, інші ж вважають, що синонімічний ряд можна розширити та зв'язувати один з одним. Тому що синонімічний ряд – це з'єднувальна ланка між різними жанрами та стилями.

Таким чином, до лексичної синонімії підходять переважно з трьох позицій: семантичної чіткості, методичної оцінки та ознаки текстової адаптації. Такий підхід не виключає одне з іншого, але одне й те саме явище оцінюється з різних сторін. Це пов'язано з тим, що одиниці, які складають ряд синонімів, можуть водночас відрізнятися за всіма трьома або двома відношеннями. Кожне слово синонімічного ряду має бути синонімічним не тільки головному, а й усім іншим словам лексико-семантичної групи. Це означає, що хоча б одне значення повинно бути характерним для абсолютно всіх членів синонімічного ряду. Через багатозначність багатьох слів

турецької мови одне і те ж слово може мати кілька синонімів, які не будуть синонімами один одному.

1.2. Особливості вживання синонімів

Для висловлення однієї й тієї самої думки застосовують найрізноманітніші способи мовлення, аби передати необхідні відомості. Ці альтернативні способи передачі тієї самої інформації різними способами називаються терміном парафраз, а окремі слова, що містять одне й те ж значення називаються синоніми. Загальним підходом до автоматичного виділення семантично пов'язаних слів є використання розподільної подібності. Основна ідея цього полягає в тому, що схожі слова мають подібний контекст. Системи, засновані на дистрибутивній подібності, надають впорядковані списки семантично пов'язаних слів відповідно до подібності їхнього контексту. Очікується, що синоніми будуть одними з найвищих рангів, за якими йдуть гіпоніми та гіпероніми, оскільки найвищий ступінь семантичної спорідненості поруч із ідентичністю є синонімією.

У літературі було зроблено багато спроб відповісти на питання, що означає, коли слова є синонімами. Д. Мартін стверджує, що синонімічний зв'язок між двома словами зберігається, якщо вони можуть бути замінені одне одним у всіх ситуаціях і мають однакове значення. З цим визначенням буде лише кілька прикладів, які можна класифікувати як абсолютні синоніми, оскільки різні слова, які мають ідентичні значення в усіх контекстах, рідко зустрічаються в природних мовах. З лінгвістичного погляду, синонімію можна класифікувати як одне з парадигматичних відношень, які пов'язують два слова, які, як правило, зустрічаються в схожому контексті. З іншого боку, два слова демонструють синтагматичний зв'язок, якщо вони, як правило, зустрічаються в одному контексті. Наприклад, чашка та кава синтагматично пов'язані через популярність

виразу «чашка кави». У психологічній літературі це семантичне відношення називають асоціацією. Терні назвав дві основні категорії відношень, як функціональну подібність (слова, які парадигматично пов'язані) і подібність домену (слова, які пов'язані синтагматично).

Є очевидним, що яким би способом синонімія не була визначена в теорії, визначення її на практиці для конкретних слів є значно складнішим завданням. Таким чином, слова можуть мати таке ж саме значення та вживання, коли спостерігаються в абстрактній ізоляції списків синонімів у словнику чи лексичній базі даних. Однак, коли ці самі слова-синоніми розглядаються в контексті їхнього фактичного вживання, наприклад, у корпусах, після лише кількох повторень незабаром стає очевидним, що кожне таке слово має власні семантичні конотації, лексико-синтаксичні асоціації та прагматичні обмеження, які є специфічними для кожного такого слова, крім основного поняття або ланцюга значень, який об'єднує весь набір синонімів. Отже, здається загальноприйнятим знанням про те, що синонімія, більш-менш відповідна замінюваності без зміни значення в усіх можливих контекстах, у кращому випадку дуже рідкісна (наприклад, Згуста 1971, 89; Міллер та ін. 1990: 240; Крусе 2000: 157- 158), і ця синонімія на практиці регулюється різними обмеженнями в контексті.

Спостереження синонімії в цьому напрямі здається досить абстрактним і узагальнюючим, вказуючи на тонкощі семантичних зв'язків між словами, а не розглядаючи синонімію з практичного погляду фактичних можливостей лексичних варіацій і вибору в контексті висловлювання в реальному часі. Загалом обмеження на вживання слів, здається, впливають із базової лінгвістичної теорії чи погляду на значення та їх застосування до відповідних мов. Традиційне, інтроспективне визначення значення слова було запропоновано дослідником Згустою, для якого значення складається з компонентів позначення, конотації та діапазону використання. Отже,

обмеження синонімії — це відмінність хоча б в одному з компонентів (Згуста 1971: 89-90).

На відміну від інтроспективного погляду, Д. Сінклер серед інших продемонстрував, що великомасштабні корпуси можна ефективно використовувати для аналізу на емпіричній основі значення слів і для теоретизування структури та природи значення в цілому. Сінклер стверджує, що «більшість повсякденних слів не мають самостійного значення, а є компонентами багатого репертуару багатослівних моделей, які складають текст» (Сінклер 1991, 108). Наслідком даного погляду є те, що навіть різні відмінювані форми однієї окремої основної форми [леми] часто можуть мати дуже різні моделі вживання. Застосовуючи дану думку до синонімії, Бібер (1998, 95-100) продемонстрував, що слова, які традиційно розглядаються як практично синоніми, зі схожими значеннями та ідентичним потенціалом валентності, насправді «разюче» відрізняються, якщо взяти до уваги їхні моделі асоціацій, тобто лексичні контексти та синтаксичне використання в корпусах. У рамках цього емпіричного та контекстуального підходу до використання мови здається, що було б бажано некомпозиційне та масштабоване визначення синонімії адаптувати з трактування поняття Круза (2000, 156-160). Отже, у дослідженні Сінклера синоніми тлумачаться на основі емпіричних, контекстуальних доказів як слова, 1) семантичні подібності яких є більш помітними, ніж відмінності; 2) які переважно не контрастують один з одним; і 3) чиї допустимі відмінності, як правило, повинні бути незначними, обумовленими або обома.

Однак багато моделей контекстуальних асоціацій і обмежень синонімії, які спостерігали Бібер і Сінклер, є специфічними. З одного боку, можна дуже добре уявити, що типи шаблонів асоціацій, які спостерігаються, наприклад, в англійській мові, можуть мати відповідні типи шаблонів асоціацій в інших мовах, навіть якщо фактична структура або механізм граматичної поверхні є

зовсім іншими. З іншого боку, можна очікувати, що типологічно різні мови впадуться до шаблонів граматичних асоціацій, типових для кожної мови.

Хоча Сінклер натякає на різні моделі асоціацій для окремих словоформ тієї самої лемми, що насправді не було розглянуто та що стосується обмежень вибору та переваг синонімічних слів, роль флексії та переваг флективних повних форм або особливості в мовах, де це дійсно може мати значення, тобто в мовах із багатою морфологічною системою, як-от турецька, фінська. Тут цікаво відзначити, що вже Згуста (1971, 123-127) припустив, що варіації значення в межах парадигми досить часті в морфологічно багатих мовах, хоча він не мав переваг великих корпусів, з яких можна було б отримати емпіричні докази з цього питання. Тим не менш, словники синонімів або загальні словники рідко містять інформацію про переваги флективного використання.

Таким чином, вживання різних синонімів пов'язане з додаванням виняткових стилістичних відтінків до контексту. Носії мови, урізноманітнюючи мовлення, намагаються використовувати синоніми, що наповнюють зміст речення. Використання синонімів також пов'язане з асоціаціями та інтерпретацією мовця. Деякі лінгвісти такі, як: Сінклер, Бібер, Міллер, Згуста та Круз дискутували щодо відмінностей у використанні та розповсюдженні синонімів, також вони охарактеризували специфічні підходи у дослідженні синонімів.

1.3. Класифікація синонімів

Явище синонімії завжди було предметом для дискусій. Багато лінгвістів дискутували на тему класифікації синонімів, оскільки в мовознавстві єдиної класифікації синонімів не існує. Згадаймо, що за різними принципами класифікації синоніми поділяють на кілька різновидів:

- а) абсолютні, або повні, неповні (останніх у мові переважна більшість);
- б) семантичні – стилістичні – семантично – стилістичні;
- в) різнокореневі – однокореневі;
- г) загальномовні – контекстуальні (8, 540).

Найбільш поширеним є поділ синонімів на логічні, стилістичні й емоційні відповідно до трьох аспектів характеристики слова, проте це тільки загальна класифікація. У межах кожного розділу може бути свій підрозділ.

Л. Лисиченко (3, 78) виділяє такі групи синонімів:

1. Логічні, або ідеографічні, за термінологією В. Виноградова, синоніми виникають внаслідок фіксування в слові диференціальних ознак поняття. Вони відрізняються тим, що в синонімічному слові фіксується якась нова риса самого явища, риса, що в значення синонімічних слів, які існували до цього, не включалася. Основна функція синонімів цього типу – уточнювати характеристику поняття.

Залежно від компоненту, яким відрізняються значення двох синонімів, розрізняють такі їх підгрупи:

- 1) Синоніми, в значенні яких підкреслюється й виділяється певна сторона, ознака, риса, названого словом явища, яка в значенні інших членів синонімічної групи відсутня.
- 2) Синоніми, що служать для виявлення ступеня чи міри ознаки, якості або стану. Сюди належать слова, що називають ознаку, якість або стан, зокрема, значна кількість прикметників.

- 3) Синоніми що характеризують інтенсивність дії або стану.
- 4) Синоніми, що різняться характером дії.
- 5) До складу логічних синонімів слід віднести також ті відтінки значення яких пов'язані з характером сполучуваності, властивої кожному з членів синонімічної групи.

Лайонс (1983, 399-400) поділяє синонімію на цілісну та повну синонімію. Він обмежує цілісну синонімію словами, які є взаємозамінними в усіх контекстах, використовуючи повні синоніми для когнітивної та афективної інтенсифікаційної еквівалентності. Дослідник пояснює, що ця ситуація викликає чотири типи синонімів:

1. Повна і цілісна синонімія,
2. Повна, але не цілісна синонімія,
3. Неповна, але цілісна синонімія,
4. Повна і нецілісна синонімія.

Те, що семантика називає реальним або абсолютним, є «повною та цілісною синонімією». Лайонс стверджує, що в цій ситуації кількість слів у мові невелика.

Крусє (1989, 267) стверджує, що синоніми однакові за семантичними ознаками, але як лексичні одиниці синоніми відрізняються вторинними та навколишніми характеристиками. Крусє (2000, 56) визначає цю концепцію, яку він просто називає «однаковістю значення», пояснюючи, як «слова, подібність значення яких більш очевидна, ніж їх відмінності». Крусє (2006, 176-177) припускає, що проблема визначення синонімії полягає в типі та ступені різниці в значенні.

Крусє виклав свої погляди на цю тему в обох книгах «Лексична семантика» (1989) і «Значення в мові» (2000). Відповідно до Крусє (2000:156-160), «синонім» поділяється на три:

1. Абсолютна синонімія: виражає повну ідентичність значення. Щоб виникла така синонімія, слова мають бути ідентичними у всіх контекстах.

2. Пропозиційна синонімія. Тут слова не зовсім ідентичні, навіть якщо вони означають те саме поняття і взаємозамінні в контексті. Це більше стосується лексики різних носіїв. Крусе називає це вимогою.

3. Майже синонімія (або близька синонімія): відноситься до ситуації слів, значення яких відносно близькі. Однак ця близькість має незрозумілі розмиті межі. До цього типу належать майже синонімічні слова, які є у тлумачних словниках. Тут виникає стан буття : "подібності очевидніші, ніж відмінності".

Таким чином, в лінгвістиці єдиної класифікації синонімів не простежується. Досить-таки багато мовознавців намагалися створити єдину цілісну класифікацію синонімів. Однак охарактеризовані класифікації лінгвістів є не точними, так як межі характеристик є надзвичайно розмитими. Найпоширенішим поділом синонімів є на логічні, стилістичні й емоційні згідно з трьома аспектами характеристики слова, проте це не є загальною класифікацією.

Висновки до розділу 1

Лексична синонімія – це одне з явищ, яке показує багатство мови та рівень її розвитку. Завдяки синонімії увиразнюються різноманітні стилістичні відтінки у мові, насичуються уявлення про об'єкти, предмети та явища, широко виражається думка у доборі різноманітних слів. За ступенем синонімічності синоніми ділять на абсолютні та часткові.

Абсолютні синоніми – це синоніми, що повністю містять одне і теж значення та цілком можуть бути взаємозамінними, не залежачи від контексту.

Часткові синоніми – це синоніми, що не повністю збігаються у значенні та різняться відмінними значеннями, стилістичними функціями та емоційно-експресивними забарвленнями. Особливістю турецької мови є те, що вона переповнена синонімами, що можуть бути взаємозамінними у різних контекстах.

Особливості вживання синонімів пов'язане з багатьма факторами такими, як синонімічний зв'язок, семантичні конотації, лексико-синтаксичні асоціації, прагматичні обмеження, різноманітні підходи, лексичні варіації та загалом фактору людини в мові. Існують емпіричні та контекстуальні підходи у дослідженні синонімії, які запропонували відомі лінгвісти. Використання синонімів подане у синонімічних словниках, де майже завжди можна знайти тотожне значення до певного слова .

В лінгвістиці не існує чіткої єдиної класифікації синонімів. Чимало лінгвістів намагалися створити власну класифікацію синонімів. Згідно з трьома аспектами характеристики слова синоніми поділяються на логічні, стилістичні та емоційні, однак це лише загальна класифікація. В мовознавстві існує також поділ синонімії на абсолютну, часткову і майже синонімію (або близьку синонімію), проте знову ж таки межі між ними є розмитими та недостатньо дослідженими.

РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНОЇ СИНОНІМІЇ В ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ

2.1. Функціонально-стилістичні особливості синонімів

Синонімія відображає властивості предметного світу в мові. Мовна природа синонімії визначається різним ступенем семантичної близькості мовних одиниць і пояснюється асиметрією знака і значення.

Синонімія найкраще і найбагатше демонструється на лексичному рівні.

Значна кількість мовознавців (Л. Булаховський, Р. Будагов, А. Євгенєва, В. Ключєва, Л. Лисиченко, М. Шанський) розуміють синоніми як слова, різні за звучанням і близькі за значенням, як слова, що називають одне поняття, але відрізняються відтінками значення, виокремлюючи дві головні функції їх у мові – функцію уточнення та стилістичну. А.Євгенєва зазначає: "Дві функції – "уточнююча" (акцентування того чи того відтінку поняття) і стилістична – є основними, характеризуючими, такими, що зумовлюють лексичну синоніміку мови" (4, с.11).

Узявши до уваги теоретичні й практичні висновки, які зробили вище зазначені мовознавці, з'ясуємо, що синоніми, як мовний засіб, містять п'ять основних функцій в мові: функцію уточнення, функцію заміщення, функцію синонімічного протиставлення, оцінну та стилерозрізнювальну функцію.

Функція уточнення пов'язана з наданням читачеві додаткової інформації для уточнення в тексті; функція заміщення пов'язана насамперед з прагненням уникнути небажаних повторень одних і тих же лексичних одиниць; функція протиставлення становить відмінності в значенні синонімів; оцінна та стилерозрізнювальна функція пов'язана з вираженням різноманітних оцінок.

Для того, щоб описати дані функції турецькою мовою, можемо скористатися прикладами з турецьких казок та виразами турецьких письменників, які яскраво демонструють та виражають сутність цих функцій. Дані функції можуть також використовуватися авторами в різних художніх творах, віршах та оповіданнях.

2.1.1 Функція уточнення

Функція уточнення слугує для передачі найтонших стилістичних, семантичних, стильових відтінків понять. Наведемо нижче приклади з уживанням цієї функції:

1. «*küçük / küçücük*» – малий, крихітний

“*Çınar ağacının ondan habersiz küçük bir misafiri vardı küçücük bir tırtıldı.*” – У платана був маленький гість без його відома – крихітна гусінь.

2. «*temiz / temizce*» – чистий, доволі чистий

“*Bunun temizce süttten başka bir şey olmadığını görmüş.*” – Він побачив, що це ніщо інше, як доволі чисте молоко;

“*Hayatımda bu kadar temiz ve saf insan görmedim.*” (A. N. Tanpınar). – Я не бачив у своєму житті настільки чисту і наївну людину.

3. «*yeşil / yemyeşil*» – зелений, дуже зелений

“*Ağaçlar hep yeşil, çiçekler rengarenkmiş.*” – Дерева були постійно зелені, квіти кольорові;

“*Bahar gelince, evinin bahçesi yemyeşil oluyor.*” – Коли приходить весна, садок її будинку стає дуже зеленим.

4. «*yavru / yavrucağız*» – дитя, дитинчатко (тварини)

“*Bir kız, bir de oğlan anası olsam, yavrularımın saçları ipek, dişleri inci olsa, benim için en büyük mutluluk bu olurdu.*” – Якби я була мамою дівчинки і хлопчика, нехай би у моїх діточок було волосся, як шовк, зубки, як перлинки, для мене це було б найбільше щастя;

“*Yeni doğmuş iki köpek yavrucağızı bularak eve dönmüş.*” – Знайшовши двох новонароджених цуценят, вона повернулася додому.

5. «*anne / anneciğim*» – мама, матуся

“*Delikanlı annesine demiş:*

“*Yalan söylemek âdetim değildir anneciğim*”. – Юнак сказав своїй мамі: «Матусю, у мене немає звички казати неправду».

6. «*parmak / parmacık*» – палець, пальчик

“*Parmacık kadar bile olsa onu sever ve bağrımıza basardık.*” – Якби був навіть такий, як пальчик, ми б його любили та обіймали;

“*Gerçekten de bu çocuk bir parmak kadar küçüktü.*” – І насправді цей хлопчик був настільки маленький, як палець.

7. «*bir / biricik*» – один, один-єдиний, єдиний

“*Yeşil bir ormana gitmesi gerektiğinde annesi atı arabaya koşturdu ve biricik oğlu Başparmağı’da atın kulağına yerleştirdi.*” – Коли йому треба було йти до зеленого лісу, його мама запрягла коня у віз і вклала коневі у вухо її єдиного сина Башпармака.

8. «*ince / incecik*» – тонкий, тонесенький

“*Kulağından incecik makara ipliği gibi çıkartıyor.*” – Вона витягує з її вуха ніби тонесенькі катушкові нитки;

“*Hepsinin bir yığın ince tarafı vardır.*” (А. Н. Танрınар). – У всіх є чимало слабких сторін.

9. «*ufak / ufacık*» – маленький, малесенький

“*Merhaba ufacık misafirim hoş geldin.*” – Привіт мій малесенький гостю, ласкаво прошу!;

“*Leyleğin yavruları henüz çok ufakmış.*” – Лелеченята лелеки поки що були дуже маленькими.

10. «*köpek / körecik*» – собака, песик

“*Tam o sırada bir sepetin içinde köpekciği önüne getirmişler.*” – Саме в цей час принесли песика всередині одного кошика;

“*Her gün sokaklarda gezer, kaldırımdan kaldırımlara zıplayan kedileri kovalayan yaramaz mı yaramaz bir köpek varmış.*” – Одного разу жив один бешкетний собака, який відганяв котів, пригав з тротуару на тротуар і гуляв щодня по вулицях.

11. «*dede / dedecik*» – дід, дідусь

“*Ee dedecik, bu kadar erken geldiğine göre, ikinci dileğini de yerine getirmemi isteyeceksin herhalde.*” – Еє, дідусю, з погляду на те, що ти настільки рано прийшов, певно будеш просити, щоб я виконав друге твоє бажання;

“*Dede, her zaman bize yardım etmek için elinden geleni yapardı.*” – Дід завжди робив все можливе, щоб нам допомогти.

12. «*oda / odacık*» – кімната, кімнатка

“*Bana sarayında bir oda ya da bir odacık verirsen, doğacak torunlarımla güler oynar.*” – Якщо ти надасиш мені якусь кімнату чи кімнатку в своєму палаці, я гратимуся і сміятимуся з моїми новонародженими внуками.

13. «*baba / babasığım*» – тато, татусь

“*Babasığıma söyleyin, ben evlenmek istemiyorum!*” – Скажіть моєму татусеві, що я одружуватись не хочу!;

“*Mademki kararını değiştirdin, hemen babanla konuşur, sana cevap veririm.*” – Коли ти вже змінив своє рішення, я відразу ж поговорю з твоїм татаом і дам тобі відповідь.

14. «*çabuk / çabucak, çabucasık*» – швидко, швидесенько, швидесенький

“*Hazırlık çabucak bitmiş.*” – Приготування швидесенько скінчились;

“*Çabuk parlayan çabuk söner.*” – Той, хто швидко сяє, той швидко гасне. (укр. «Той, хто високо літає, низько падає»).

15. «*kadın / kadıncağız*» – жінка, жіночка

“*Meğer o köylü kadıncağızı o zaman hiç evlenmediği için, kızı falan yokmuş.*” – Так як, та сільська жіночка у той час не вийшла заміж, у неї доньки немає;

“*Kadın, küçük oğlunun dileğini babasına anlatmış.*” – Жінка розповіла бажання свого сина батькові.

16. «*çocuk / çocukcağız*» – дитина, дитятко

“*Kadın, çocukcağızı görünce, hem şaşırmış, hem de sevinmiş.*” – Жінка, побачивши дитятко, і здивувалася, і зраділа;

“*Günler, haftalar geçiyor, çocuklar da büyüyorlarmış*” – Проходили дні, тижні, а діти росли.

17. «*hayvan / hayvancağız*» – тварина, тваринка

“*Çınar ağacı her hayvancağızın en sevdiği arkadaşı ve yuvasıydı.*” – Платан був найулюбленішим другом та прихистком кожної тваринки;

“*Ayı, ormanın diğer hayvanlarından çok daha güçlü ve korkunçtu.*” – Ведмідь був значно сильнішим та страшнішим серед інших тварин лісу.

У зв’язку з викладеним вище, маємо сказати, що функція уточнення в турецькій мові, а саме в казках переважно твориться за допомогою поліфункціонального афікса *-ça*, який характеризує послаблення ознаки; форми інтенсива прикметників з частковою редуплікацією та вставними літерами; афікса *-cık*, який творить приблизні форми прикметників; нечастотного афікса *-cak*, що творить переважно прислівники та афікса *-cağız*, який творить іменники. Функція уточнення, як підкреслювалося, має на меті розкриття своєрідних ознак, які позначають певні предмети і явища. Дана семантична функція синонімів є найвагомішою та здійснюється у більшості випадків в межах безпосереднього відрізка тексту (речення) при близькому, контактному перебуванні взаємоуточнювальних слів. Неодноразово є необхідність у паралельному вживанні декількох синонімів одночасно, так як предметів та явищ дійсності є значна кількість різновидів.

2.1.2 Функція заміщення

Функція заміщення передбачає взаємно замінювати одне слово іншим без зміни контексту, аби оминати зайвих повторів та збагатити мову. Продемонструємо дану функцію прикладами:

1. «*yürek / kalp*» – серце

“*Nedense bugün yüreğini sanki dikenli tel halatıyla sıkıyorlardı.*” – Чомусь йому сьогодні стискали серце ніби колючим дротом;

“*Bilge köylü, kimsenin kalbini kırmamaya çalışarak konuşmaya başlamış.*” – Мудрець, намагаючись не розбити нікому серце, розпочав розмову.

2. «*sert / şiddetli*» - різкий, суворий, сильний

“*Ben çok güçlüyüm, sert eserse her yeri yerle bir edebilirim.*” *demiş.* – «Я дуже сильний, якщо я буду різко дмухати, я все зможу перевернути догори дригом» - сказав він;

“*O zaman zaruri olarak şiddetli tedbirler başlıyordu.*” (A. H. Tanpınar). – В той час він за потреби започатковував суворі заходи.

3. «*aniden / ansızın / birdenbire*» – раптом, несподівано.

“*Geyik, aniden koşmaya başladı.*” – Олень несподівано почав мчатись;

“*Ağacı kesmeye çalışırken birdenbire bir ses duydu.*” – Коли він намагався зрубати дерево, раптом він почув голос.

4. «*koşul / şart*» – умова

“*Şartlarınızı kabul ediyorum padişahım, demiş.*” – «Я приймаю ваші умови, падишаху» – сказав він;

“*Sarfiyat hususunda bir şart koşturmuyorlar.*” (R. H. Karay) – В плані витрат, вони не висувають жодних умов.

5. «*sonbahar / güz*» - осінь

“*Derken sonbaharın ilk damlaları düşmeye başladı.*” – Раптом почали падати перші краплі осені;

“*Güz mevsiminden sonra kış mevsimi geliyor.*” – Після осені приходить зима.

6. «*yurt / memleket*» – батьківщина, рідний край

“*Hem Hindistan çok uzak bir memleket, oraya kadar gidemeyiz.*” – До того ж Індія це дуже далекий край, ми не зможемо поїхати аж туди;

“*Ne yerim ne yurdum var.*” (Y. K. Karaosmanoğlu). – У мене немає ні місця ні батьківщини.

7. «*tepe / zirve*» – вершина

“*Genç geyik dağlar, zirveler aştı, soğuk sularдан içti.*” – Молодий олень долає гори і вершини, п’є холодну воду;

“*Yakışıklı prens az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş.*” – Прекрасний принц поїхав у далеку далечинь, пройшов довгий шлях.

8. «*mahsul / ürün*» – врожай, продукція, плоди

“*İnsanların hepsi bahçelerinde ki son mahsulleri ve ürünleri toplamış ve ektikleri hiçbir sebze yetiştirmemiş.*” – Всі люди зібрали останні врожаї та плоди на своїх городах, а овочі, які вони посіяли не вирости.

9. «*mutluluk / saadet*» – щастя

“*Bazen ne mutluluğu, ne mutsuzluğu düşünmeden yaşarız.*” – Іноді, не задумуючись, ми проживаємо щастя і нещастя.

“*Saadet benziyor boş bir seraba / Düşüyor her seven gönül azaba.*” (O. S. Orhon).
– Щастя схоже на порожню ілюзію/ Кожне любляче серце страждає.

10. «*türlü / çeşitli*» – різноманітний

“*Hayvanat bahçesinde birçok çeşitli hayvan var.*” – У зоопарку є багато різних тварин;

“*Bir hayat başka türlü olacak değildi ya?*” – Хіба життя мало бути по-іншому?

11. «*zeki / akıllı*» – розумний, тямущий

“*Küçük kız çok akıllı ve zeki bir kızmış ve bu uyanık oğlanın cevabını hemen vermiş.*” – Менша донька була розумною та тямущою дівчинкою й відразу відповіла цьому кмітливому хлопцю.

12. «*sorun / mesele*» – питання, проблема

“*Arkadaşı ona, “Sorunu çözmek istiyorsan kaynağını bulmalısın.” demiş.*” – Його друг сказав йому: «Якщо хочеш вирішити проблему, ти маєш знайти джерело»;

“*Bu meselede kimin haklı olduğuna karar veremiyorum.*” – Я не можу вирішувати хто має рацію у цьому питанні.

13. «*izin / müsaade*» – дозвіл

“*Sen kim oluyorsun da benden izinsiz bahçeme girip marullarımı koparıyorsun?*” demiş.” – «І хто ти такий, що без мого дозволу приходиш в мій сад і обриваєш латук?» – вона сказав;

“*Müsaadeniz varsa bugün yeniden görüşelim.*” – Якщо ви не проти, зустріньмося-но сьогодні знову.

14. «*teklif / öneri*» – пропозиція, порада

“*Adamcağız bir çıkış yolu bulamayınca korkudan cadının teklifini kabul edip, evine dönmüş.*” – Чолов’яга не знайшовши виходу, зі страху прийняв пропозицію відьми і повернувся додому;

“*Kendilerine çok fazla güvenen insanlar, başkalarının önerilerine kulak asmazlar.*” – Люди, які занадто самовпевнені в собі, не зважають на поради інших.

15. «*yarar / fayda*» – користь

“*Ancak söylemekte fayda var ki onun kral olmasının sebebi güçlü olmasından kaynaklanmazmış.*” – Проте є користь у тому, щоб сказати, що причиною того, що він став королем є не його сила;

“*Sanat yalnız insanları islah etmeye yarar bir vasıtaadır.*” – Мистецтво – це належний засіб для перевиховання самотніх людей.

16. «*mekteп / okul*» – школа, університет, навчальний заклад

“*O yıllarda köyümüzde mekteп yoktu.*” – В ті роки в нашому селищі навчального закладу не було;

“*İlk okula giden Ömer’in arkadaşıyla da iletişimi çok iyiymiş.*” – Омер, який ходив до початкової школи, дуже гарно спілкувався зі своїми друзями.

17. «*tecrübe / deneyim*» – досвід

“*Bu işte tecrübe kazanmak yıllar alır.*” – Набути досвід у цій справі забирає роки;

“*Deneyim insanların hayatında önemli bir yere sahiptir.*” – Досвід посідає важливе місце в житті людини..

18. «*değerli / kıymetli*» – цінний

“Padişah yaptığından utanarak küçük kızının boynuna sarılmış, tuzun ne kadar kıymetli olduğunu anlamış.” – Падишах, соромлячись скоєного, обійняв маленьку доньку за шию і зрозумів наскільки дорогоцінна сіль;

“Değerli kitaplar okuduğum için geniş bir kütüphanem var.” – Через те, що я читаю цінні книги, у мене є простора бібліотека.

19. «*cesur / yürekli*» – відважний, хоробрий

“Cesur geyik, son bir gayretle ileri atıldı.” – Хоробрий олень останніми зусиллями кинувся вперед;

“Yürekli insanlar aynı zamanda kararlı insanlardır.” – Відважні люди є одночасно рішучими.

20. «*hediye / armağan*» – подарунок

“Bu balığı tutsunlar, tutanlara hediyeler vereceğimi halka ilân et.” – Нехай ловлять цю рибу, повідом людям, що я дам подарунки тим, хто її зловить;

“Armağanınıza da şimdiden teşekkür ederim.” – Я віднині подякував за ваш дарунок.

21. «*doğa / tabiat*» – природа, навколишнє середовище/місцевість

“Kış gelmiş ve doğada yiyecek bulmak çok zor olmuş.” – Настала зима й стало дуже важко знайти їжу в навколишній місцевості;

“İnsan zekası tabiatın içinde değil tabiatın yanında ayrı bir kuvvettir.” (A. Naşim).
– Людська кмітливість не в природі, а поруч з природою, як окрема сила.

22. «*pınar / çeşme*» – джерело

“O an bütün kuşların dili susmuş, pınarların suyu kesilmiş.” – В ту мить спів усіх пташок стих, джерельні води втихли;

“Küçük oğlan da o sırada atını sulamak için çeşmeye gelmiş.” – А маленький хлопчик в той час, щоб напоїти свого коня пішов до джерела.

23. «*parça / kısım*» – частина

“Kraliçe İron’u tebrik edip ona hazinesinden bir parça vermiş.” – Королева привітала Айрона й віддала йому частину своїх скарбів;

“*Bu evin her kısmında bizim hatıralarımız var.*” – В кожній частині цього дому є наші спогади.

24. «*şüphe / kuşku*» – сумнів

“*Bazı şeyleri kabul etmek için kuşkularını yenmen gerek.*” – Щоб прийняти деякі речі, тобі потрібно перебороти свої сумніви;

“*Bizi bir arada görünce o da şüpheyeye düşmüş.*” – Побачивши нас разом, він також засумнівався.

25. «*ömür / hayat / yaşam*» – життя;

“*Oduncu ve karısı ömürlerinin sonuna kadar o konakta mutlu mesut yaşamışlar.*” – Дроворуб та його дружина щасливо жили в тому особняку до кінця життя;

“*Hepsi birlikte mutlu bir hayat yaşamaya başlamışlar.*” – Вони всі разом почали проживати щасливе життя.

З перелічених прикладів вище, можемо помітити, що синоніми виконують функцію заміщення. Під функцією заміщення, як вже зазначалося, мається на увазі взаємна заміна семантично адекватних (повних) синонімів, які застосовуються як відмінні, але рівноцінні назви одного і того самого предмета (явища). За допомогою даної функції ми можемо оминати зайвих, одних й тих самих повторень слів у тексті. Заміщення — вихідна семантична функція синонімів. Також завдяки цій функції ми можемо урізноманітнити наш словарний запас та мову загалом.

2.1.3 Функція синонімічного протиставлення

Функція синонімічного протиставлення має на меті протиставляти схожі слова, аби наділити кожне слово конкретним відтінком значення. Наведемо нижче приклади, пов’язані з цією функцією:

1. «*savaş / muharebe*» – війна, битва

“*Şehir sarptır savaş ile alınmaz.*” (*Battal Gazi*). – Місто стрімчає, війною не отримують;

“*Muharebe zamanında ailemiz büyük felaketler geçirdi.*” (R. N. Güntekin). – У часи битв наша сім’я пережила багато бід.

2. «*iri / koskoca*» – великий, здоровенний;

“*Dört metre boyunda, iri bir su yılanı.*” – Велика водяна змія, завдовжки чотири метри;

“*Bu koskoca ormanda, tek başıma dolaşmaktan, bıktım usandım.*” – Мені набридло гуляти самому у цьому здоровенному лісі.

3. «*çocuk / uşak*» – хлопець, хлопчисько

“*Şehzade sofraya oturur ve uşağa “haydi bakalım sen de gel!” dermiş.* – Шехзаде сідає за стіл і каже хлопчиську: «Гайда і ти йди!»;

“*Ömer’in sınıfında Ali adında fakir bir çocuk varmış.*” – У класі Омера був один бідний хлопчик на ім’я Алі.

4. «*şarkı söylemek / civildamak*» – співати, цвірінькати

“*Bu ormanların dört bir yanında farklı farklı kuşlar hem güzel şarkı söylüyor hem de civildıyor.*” – З чотирьох сторін цього лісу гарно співають та цвірінькають різноманітні пташки;

5. «*kavga etmek / savaşmak*» – сваритися, битися/воювати

“*Fakat beni asıl saran şey Kul Hasan'ın ölümünden sonra iki yüz elli sene sonra Eşrefoğlu ile kavga etmesidir*”- Але річ, яка справді захопила мене, це те, що після смерті Куль Хасана, він посварився з Ешрефоглу через двісті п’ятдесят років;

“*İnsanlık tarihi boyunca savaşır hep var olmuştur.*” – Людство всю історію все воювали.

6. «*güzel / inanılmaz*» – красивий, неймовірний

“*Bir zamanlar, uzak ülkelerin birinde inanılmaz bir şehir, şehirde bir kasaba, kasaba da güzel bir güllü köy varmış.*” – Одного разу, в одній з далеких країн було неймовірне місто, в місті містечко, а в містечку красиве трояндове селище.

7. «*gizli mahzen / depo*» – схованка, сховище

“*Bu malzemelerin hepsini tek tek depoya kaldıralım.*” – Усі ці матеріали один за одним відправимо-но в сховище;

“*Tepeinin üstünde bir gizli mahzen kazıldı ve onlar evi yavaşça yoldan tepeye taşıdılar.*” – На пагорбі було вирито схованку й вони потихенько перенесли будинок з дороги на пагорб.

8. «*köy / kasaba*» – село, селище / містечко

“*Bu köyde çok güzel kokan güller yetişirmiş.*” – У цьому селі росли троянди з дуже гарним ароматом;

“*Bir zamanlar bir kasabada çok fakir bir aile yaşarmış.*” – Одного разу, в одному селищі жила дуже бідна родина.

9. «*yürümek / sürünmek*» – йти, повзти.

“*Benim yürümeye bile dermanım yok.*” – У мене навіть немає сил іти;

“*Askere gittiğim gün beni yerde süründürdüler.*” – У той день, як я пішов в армію, мене змушували повзати по землі.

Варто зазначити, що функція синонімічного протиставлення протиставляє слова з метою надати їм більш точного відтінку значення, тобто слова, що вказані на прикладах, демонструють різне стилістичне забарвлення. Порівнявши як приклад протиставні дієслова «*şarkı söylemek / sıvılamak*» – співати, цвірінькати, ми ставимо акцент на різницю в значеннях слів, які виявляють експресивно-стилістичне забарвлення.

2.1.4 Оцінна та стилерозрізнявальна функція

Оцінна та стилерозрізнявальна функція існує для висвітлення аспектуальних особливостей слова. Поглянемо нижче на приклади:

1. «*dünya / evren*» – світ, всесвіт

“*Evrenin sonsuz olmadığı anlaşıldı ama hala büyüklüğü konusunda net bir bilgi yok.*” – Зрозуміло, що Всесвіт не безкінечний, але досі немає поточної інформації з приводу його величини;

“*Dünyada sevilmiş ve seven nafile bekler*” (Y. Kemal). – У світі даремно чекає той, хто кохає та той, хто є коханим.

2. «*yıldız / takımyıldız*» – зірка, сузір’я

“*Ağasın beysin paşasın, gece gündüz camdan bakarsın, takımyıldızda yıldız kaç?*” – Ти ага, пан, паша, ти вдень і вночі дивишся через скло, скільки зірок в сузір’ї?;

3. «*kozmos / uzay*» – космос, простір

“*Uzayda başka canlıların olup olmadığı bilinmemektedir.*” – Невідомо, існують чи не існують інші живі істоти в космосі.

“*Koskoca kozmosta adı bile olmayan milyonlarca küçük gezegen varken sizin bir adınız var.*” – Ви маєте назву, коли є мільйони маленьких планет, які навіть не мають назви у всьому гігантському просторі.

4. «*ufuk / gökyüzü*» – горизонт, небосхил

“*Hani ise, gökyüzünde yükseklerde uçarak, Rave’yi izliyordu.*” – А пам’ятаєш, літаючи високо над небосхилом, вона спостерігала за Равом;

“*Ufuklarda gümüş ve bakır bulutlar.*” (A. Naşim). – На горизонтах срібні й мідні хмари.

5. «*nüfus / halk*» – населення, народ

“*Zaten köy halkı kötülük, yalan, kin, nefret nedir hiç bilmezmiş.*” – Втім, сільський народ зовсім не знав що таке зло, брехня, злість та ненависть;

“*Bu bölgelerde nüfus daha çok büyük kentlerde yoğunlaşmıştır.*” – У цій області, населення зосередилось у набагато більших містах.

6. «*kapsam / alan*» – охоплення, сфера

“*Padişah, bu alandan oldukça akıllı bir adammış.*” – Падишах у цій сфері був достатньо розумним чоловіком;

“*Yasa, bu suçları kapsamına almıyor.*” – Закон не включає ці злочини.

7. «*yüzük / halka*» – обручка, перстень

“*Öyleyse al yüzüğünü ve babanın evine git demiş.*” – «Якщо так, візьми свою обручку й іди в будинок свого батька» - сказав вона;

“*Belinde uzun gümüş halkalarla asılı gümüş anahtarları vardı.*” F. R. Atay – У неї на поясі звисали срібні ключі з довгими срібними перстнями.

8. «*rüya / hayalgücü*» – мрія, уява

“*Bir gece en küçük kız rüyasında bahçedeki fesleğen ağacının dibinde dokuz küp altın olduğunu görmüş.*” – Однієї ночі наймолодша дівчинка уві сні побачила, що під базиліковим кущем в саду було дев’ять глечиків золота

“*İnsanın geleceği tahmin gücü hayal gücü ile orantılıdır.*” (H. Korkut). – Здібність передбачення майбутнього людини пропорційна уяві.

Маємо наголосити, що оцінна та стилерозрізнявальна функція допомагає нам уточнити аспектуальні характеристики слова, тобто до якого саме аспекту стосується певне слово. На прикладах ми чітко бачимо розмежування між словами, які за значенням схожі, але різняться відтінками уточнення аспектів. Таким чином, маємо наголосити на тому, що, коли ми хочемо підкреслити саму суть аспекту значення слова, а не власне слова, як поняття загалом, ми маємо вдатися до цієї функції.

Можна з впевненістю сказати, що синоніми в мовній системі здійснюють дві провідні функції – уточнення й заміщення, а всі інші є похідними від них і залежать від контексту. За допомогою функції диференціації ми можемо відтворити найтонші семантичні, емоційно-експресивні, стильові і стилістичні відтінки твердження.

Поряд із зазначеними функціями, в мовознавстві існують також інші функції, як от: функція взаємного синонімічного заміщення та смислорозрізнявальна (ідеографічна) функція, які ми пропонуємо розглянути нище.

Функцію взаємного синонімічного заміщення використовується для заміни одного словосполучення або слова іншим без зміни значення, аби надати їм більш вираженого відтінку значення. Цю функцію можемо прослідкувати:

1) у словах і відповідних їм фразеологізмах:

1. «*boşa konuşmak / yabana söylemek*» – говорити ні про що, верзти нісенітницю

“*Bunca boş konuşan insanın arasında dilsiz olmak engel değil devrimdir.*” (Özdemir Asaf). – Бути мовчазним серед людей, які все говорять ні про що – це не перешкода, а революція;

“*Yabana söylemeye devam et sen ben gidiyorum.*” – Продовжуй верзти нісенітницю, а я йду.

2. «*koşmak / tabanları yağlamak*» – бігти, накивати п’ятами

“*Köpeği görünce tabanları yağlayıp koşmaktan başka çaremiz kalmadı.*” – Побачивши собаку, у нас не залишилося іншого виходу, як побігти накивавши п’ятами.

3. «*bakmak / öküzün trene baktığı gibi bakmak*» – дивитися, дивитися, як баран на нові ворота

“*Öğretmen ders anlatıyor, o da öküzün trene baktığı gibi bakıyordu.*” – Викладач розповідає лекцію, а він дивиться, як баран на нові ворота;

“*Seni her özlediğimde, kuşlara bakıyorum.*” (Behçet Necatigil). – Щоразу, як я сумую за тобою, я дивлюся на пташок.

2) у скороченнях і їхніх розгорнутих найменуваннях:

1. «*AKP / Adalet ve Kalkınma Partisi*» – Партія справедливості й розвитку.

2. «*MHP / Milliyetçi Hareket Partisi*» – Партія націоналістичного руху.

3. «*HDP / Halkların Demokrasi Partisi*» – Партія демократії народів.

3) у словах й еквівалентних їм словосполученнях:

1. «*imzalamak / imza atmak*» – підписувати, ставити підпис

“*Korkularına esir düşen kimse mükemmel şeylere imza atamaz.*” – Людина, яка піддається власним страхам, не зможе поставити підпис прекрасним речам;

“*İmzalamadan önce sözleşmeyi gözden geçirmelisin.*” – Перед тим, як підписати угоду, ти маєш її переглянути.

2. «*hayal etmek / hayal kurmak*» – мріяти, будувати казкові замки

“*Yalnız hayalle geçiniyorum ben yalnız hayal kuruyorum.*” (S. F. Abasıyanık). – Я живу лише з мріями, я лише мрію;

“*Hayal ettiğiniz her şey gerçektir.*” – Усе, про що ви мрієте, є правдою.

3. «*vadetmek / söz vermek*» – обіцяти, давати слово

“*Söz vermek borçlanmak demektir.*” (Hz. Muhammed) – Обіцяти – означає бути у боргу;

“*Bu ısrar üzerine padişah ondan vazgeçmeyi vadeder.*” (A. H. Tanrınar). – Після цього наполягання, падишах обіцяє відмовитись від нього.

4. «*öğüt vermek / tavsiye etmek*» – радити, давати пораду

“*Bir an İstanbul'a değilse bile Ankara'ya kadar gitmesini tavsiye ettim.*” (R. N Güntekin). – Я порадив йому їхати аж до Анкари, якщо навіть на хвилинку не в Стамбул;

“*Yüz bin öğüt versem biri kar etmez.*” (Türkü). – Якщо я дам сто тисяч порад, ніхто не отримає вигоду.

4) у словах та їх перифразах:

1. «*kömür / siyah altın*» – вугілля, чорне золото

“*Şimdi gemiye kömür yüklüyorlar.*” – Вони зараз завантажують вугілля на корабель;

2. «*kuğu / asil bir kuş*» – лебідь, благородний птах

“*Susuz bir gölde kuğular yaşayamayacaklarından, acilen bir göl bulmaları gerekiyordu.*” – Через те, що лебеді не можуть жити в безводному озері, їм негайно треба було знайти озеро;

3. «*sanatçı / sahnenin ustası*» – артист, майстер сцени.

“*Sanatçı toplumun aynası olarak bilinmektedir.*” – Вважається, що артист – це дзеркало суспільства.

Є очевидним, що за допомогою функції взаємного синонімічного заміщення ми можемо замінювати одне слово чи словосполучення іншим, переважно без зміни значення, творячи, таким чином, слова з підсилюючими відтінками смислу або з переносним значенням. Особливу групу такої

функції зазвичай становлять фразеологізми, скорочення та їхні розгорнуті найменування, словосполучення й перифрази.

Л. Новіков стверджує, що кожний правильно, оптимально вжитий синонім може розглядатися як результат уточнення думки [6].

Смислорозрізнявальна (ідеографічна) й уточнювальна функції важливі для диференціації значень. За допомогою ідеографічних синонімів може уточнюватися інтенсивність, ступінь прояву якостей, властивостей, дій.

Проілюструємо викладене вище яскравими прикладами турецькою мовою:

1. «*soğuk / buz*» – холодний, крижаний

“*Buz gibi soğuk su içtiği için hastalanmış.*” – Через те, що він випив холодну, як лід воду, він захворів;

2. «*ılık / sıcak*» – теплий, спекотний

“*Yorganın altında sıcak gözyaşları dökerek gecelerce beklemişti.*” (O. Kemal). – Вона ночами чекала, проливаючи під ковдрою гарячі сльози;

“*Daha ılık bir yere uçacağız ve bütün kış orada kalacağız.*” – Ми полетимо у тепліше місце і залишимось там на всю зиму.

3. «*yoksul / dilenci*» – бідний, злиденний / убогий

“*Köprüünün üstünde bir sürü dilenci vardı.*” – На мосту було чимало убогих людей

“*İkinci oğlu ise yoksul bir kız almış.*” – Його ж другий син взяв бідну дівчину;

4. «*değerli / pahalı*» – цінний, дорогий

“*Dürüstlük pahalı bir mülktür; ucuz insanlarda bulunmaz.*” (Mevlana) – Вірність це дорога власність, вона не властива дешевим людям.

“*Değerli çok az zamanımız var.*” – У нас дуже мало цінного часу.

Такі синоніми характеризуються наявністю / відсутністю семи інтенсивності:

1. «*soğukluk*» – холод

“*Ayının içindeki soğukluk, tavşanın hikayeleri ve tilkinin yardımıyla yavaş yavaş eridi*” – Холод всередині ведмедя за допомогою оповідань зайчика та лисички поступово розтанув;

2. «*sıcaklık*» – спека

“*Akşama doğru hava sıcaklığı düştü.*” – Ближче до вечора спека спала;

3. «*yoksulluk*» – бідність

“*Yıllarca yoksulluk içinde yaşamasına rağmen bundan rahatsızlık duymadı.*” – Незважаючи на те, що він роками жив в бідності, він не відчув занепокоєння від цього;

4. «*pahalılık*» – дорожнеча

“*Fiyatlar günden güne artıyorsa memlekette pahalılık var demektir.*” (*Süleyman Demirel*). – Якщо ціни день за днем ростуть – значить в країні подорожчання.

Можемо зробити висновок, що дана функція дозволяє нам з'ясувати диференціальні ознаки у слові. Ця функція різниться таким чином, що в синонімічному слові закріплюється інакша особливість самого явища, тобто особливість, що в значення синонімічних слів, які були до цього, не входила. Таким чином, синонімічні пари, які ми перераховували вище відрізняються один від одного додатковими значеннєвими відтінками.

Таким чином, можемо наголосити, що синоніми, як мовний засіб, виконують п'ять головних функцій, дві з яких є провідними – це функція уточнення й заміщення. Вдалося зафіксувати певні закономірності щодо використання різних функцій, їхню роль у тексті, що було проілюстровано на прикладах. Можемо також зазначити, що турецька мова є різномірною у плані синонімів, які містять безпосередньо функцію уточнення (яка переважно твориться за допомогою спеціальних афіксів) та заміщення.

Висновки до розділу 2

Як ми вже зазначали, що синоніми, як мовний засіб мають п'ять головних функцій в мові: функцію уточнення, функцію заміщення, функцію синонімічного протиставлення, оцінну та стилерозрізнювальну функцію. За допомогою перелічених функцій, ми можемо передати різні стилістичні, емоційні, семантичні відтінки поняття, урізноманітнюючи мову.

Функція уточнення має на меті уточнювати внутрішні характеристики слова, надаючи більш точної інформації. Функція заміщення характеризується тим, що ми можемо замінювати слова іншими синонімічними парами без зміни значення, таким чином, уникаючи зайвих повторів у тексті. Функція синонімічного протиставлення дає нам змогу протиставляти слова, аби надати їм більш точного відтінку значення. Оцінна та стилерозрізнювальна функції допомагають деталізувати аспектуальні характеристики слова, тобто слова в принципі можуть бути синонімічними, але відрізняються відтінками уточнення аспектів.

Маємо ще раз наголосити, що синоніми в мовній системі виконують дві основні функції – це функція заміщення та уточнення.

Окрім вище перелічених функцій, у лінгвістиці існують також функція взаємного синонімічного заміщення та смислорозрізнювальна (ідеографічна) функція. Функцію взаємного синонімічного заміщення переважно складають фразеологізми, сталі словосполучення, скорочення та перифрази. Дана функція допомагає нам замінювати словосполучення або слова іншими словами з підсилюючим відтінком значення або переносним сенсом. Смислорозрізнювальна (ідеографічна) й уточнювальна функції є важливою для розрізнення ознак у словах.

ВИСНОВКИ

У ході виконання даного дослідження ми дійшли до таких висновків:

- 1) Лексична синонімія – це мовна підсистема, в якій групуються лексеми з однаковим значенням. Синоніми – слова, які містять однакове лексичне значення й безпосередньо взаємопов'язані з багатством та різноманітністю словникового складу мов. Більшість лінгвістичних досліджень зосереджені на тому, що лексичні синоніми виникають для потреби занотовувати в слові нові відтінки явища, уявлення чи поняття. Синонімічний ряд – це група слів, які поєднуються спільним значенням, але відрізняються диференційними ознаками.
- 2) Синонімічний зв'язок – це зв'язок, за допомогою якого два однакових слова можуть бути взаємозамінними, коли між цими словами є певний контакт. Лінгвістика розглядає синонімію, як одне з парадигматичних відношень. У мовознавстві було проаналізовано такі специфічні підходи у дослідженні синонімів, як: інтроспективний, емпіричний та контекстуальний. Також існує чимало моделей контекстуальних асоціацій, що значно спрощують опанування синонімів в мові. Вживання різних синонімів насамперед пов'язане з інтерпретацією носія певної мови та асоціаціями.
- 3) Єдиної класифікації синонімів у лінгвістиці не існує, тому кожен лінгвіст класифікує синоніми по-різному. Багато мовознавців класифікують синоніми, як: абсолютні, або повні / неповні (останніх у мові переважна більшість); семантичні – стилістичні – семантично – стилістичні; різнокореневі – однокореневі; загальномовні – контекстуальні. Проте найпоширенішою класифікацією синонімів є

їх поділ на логічні, стилістичні й емоційні відповідно до трьох аспектів характеристики слова.

- 4) Турецькі дослідники називають синонімію різними термінами “eş anlamlılık / eşanlamlılık, anlamdaşlık, yakın anlamlı, sinonim”. Синонімія є досить досліджуваним явищем в турецькій мовній картині світу, часто укладаються словники синонімів, фразеологізмів та сталих виразів.
- 5) Існує п’ять основних функцій в мові: функція уточнення, функція заміщення, функція синонімічного протиставлення, оцінна та стилерозрізнявальна функція. Функція уточнення й заміщення є фундаментальними, тоді як усі інші функції походять від них.
- 6) Функція уточнення допомагає визначити найтонші межі опису предмету чи явища. Як у прикладі з казки: “*Çınar ağacının ondan habersiz küçük bir misafiri vardı küçücük bir tırtıldı.*” – У платана був маленький гість без його відома – крихітна гусінь. Тут бачимо уточнення прикметників «маленький» та «крихітний».
- 7) Функція заміщення має на меті взаємно замінювати рівноцінні за значенням слова, з метою запобігти повторенням та урізноманітнити мову. До прикладу вираз з казки: “*Küçük kız çok akıllı ve zeki bir kızmış ve bu uyunik oğlanın cevabını hemen vermiş.*” – Менша донька була розумною та тямущою дівчинкою й відразу відповіла цьому кмітливому хлопцю. Використовується два слова, що мають одне й теж саме значення «розумний», й можуть замінюватися у будь-якому контексті.
- 8) Функція синонімічного протиставлення використовується, аби надати словам точного стилістичного значення: “*Bu ormanların dört bir yanında farklı farklı kuşlar hem güzel şarkı söylüyor hem de cıvıldıyor.*” – З чотирьох сторін цього лісу гарно співають та

- цвірінькають різноманітні пташки. Протиставляються слова «співати» та «цвірінькати», що мають різне стилістичне забарвлення.
- 9) Оцінна та стилерозрізнявальна функція має на увазі уточнення аспектуальних характеристик слова: “*Hani ise, gökyüzünde yükseklerde uçarak, Rave’yi izliyordu.*” – А пам’ятаєш, літаючи високо над небосхилом, вона спостерігала за Равом; “*Ufuklarda gümüş ve bakır bulutlar.*” (A. Naşim). – На горизонтах срібні й мідні хмари. Можемо помітити, що є певна відтінкова відмінність аспекту «небосхил» та «горизонт».
- 10) Окрім перелічених функцій, додатково можемо виділити функцію взаємного синонімічного заміщення та смислорозрізнявальну (ідеографічну) функцію.
- 11) Функція взаємного синонімічного заміщення слугує нам для зміни одного слова чи словосполучення іншим: “*Bunca boş konuşan insanın arasında dilsiz olmak engel değil devrimdir.*” (Özdemir Asaf). – Бути мовчазним серед людей, які все говорять ні про що – це не перешкода, а революція; “*Yabana söylemeye devam et sen ben gidiyorum.*” – Продовжуй верзти нісенітниці, а я йду. Як бачимо, є два приклади, що означають «говорити нісенітниці», але друге словосполучення є сталим виразом.
- 12) Смислорозрізнявальна (ідеографічна) функція є ваговою для розрізнення значень: “*Yorganın altında sıcak gözyaşları dökerek gecelerce beklemişti.*” (O. Kemal). – Вона ночами чекала, проливаючи під ковдрою гарячі сльози; “*Daha ılık bir yere uçacağız ve bütün kış orada kalacağız.*” – Ми полетимо у тепліше місце і залишимось там на всю зиму. Як бачимо є певні відмінності у ступені прояву якостей між словами «теплий» та «гарячий».
- 13) Згідно з нашими підрахунками, у даній роботі було наведено 75 пар лексичних одиниць. Отриманий нами обсяг матеріалу далеко не

є вичерпним, тому тема функціональні особливості лексичної синонімії в турецькій мовній картині світу може продовжуватися досліджуватися в подальших наукових дослідженнях.

ÖZET

Eş anlamlılık her dilin kelime dağarcığında büyük bir rol oynayan bir bilimdir. Eş anlamlı sözcüklerin varlığı ve eş anlamlılık birçok dil bilimciler tarafından incelenmiş. Dil bilimcilere göre, dilde birkaç kelimenin bir kavramı temsil edecek şekilde ortaya çıkması, gerçekleştirdikleri farklı görevlerle ilgilidir ve her kelimenin dilin sözlük sistemindeki yerini belirler.

Araştırmamızın konusu gelecek çalışmalar için yardım verici olan Türk dil tablosunda kelimesel eş anlamlılığın görevsel özellikleridir. Çalışmamızın amacı Türkçe'deki sözlüksel eş anlamlıların görevsel özelliklerini ve bunların arasındaki farklılıkları ortaya koymaktadır. Bunu gerçekleştirmek için çalışmamızda sürekli örnekler, farklı sözlükler ve birkaç yöntemlerden yararlanılmıştır.

Araştırmamız içinde olan sözlüksel eş anlamlılık, dilin gelişimi için büyük önem taşır, fenomenler, nesnelere fikrini tamamlamaya yardımcı olur ve onları farklı yönlerde birleştirir. Türk dil bilimciler için eş anlamlılık konusu çok hassas bu yüzden birçok kişi tarafından çalışma yapılır ve “eş anlamlılık / anlamdaşlık / yakın anlamlılık / sinonim (synonym)” gibi terimlerle adlandırılmaktadır ama aynı zamanda bu çok tartışılan bir konudur.

Çalışmamıza göre eş anlamlıların en yaygın bölmesi, kelimenin özelliklerinin üç yönüne göre mantıksal, stilistik ve duygusal, ancak bu yalnızca genel bir sınıflandırmadır. Bir dil aracı olarak eş anlamlılar, dilde beş ana görevi içerir: açıklama görevi, ikame görevi, eş anlamlı karşıtlık görevi, değerlendirici ve üslup ayırt edici görev. Bu çalışmada her görev detaylı olarak gözden geçirmekte ve çeşitli çeşitli örneklerle doldurmaktadır.

Hesaplamalarımıza göre bu çalışmada 75 çift sözcük birimi oluşturuldu. Elde edilen malzemenin hacmi tükenmediği için Türk dili tablosunda sözcüksel eş anlamlılık konusu daha sonraki bilimsel çalışmalarda araştırılabilir.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бублик, Л. М. (2002). Теоретичні засади синонімії в українській мові.
- Ганич Д.І., Олійник І.С. (1985) Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа.
- Олексенко, В. П., & Рембецька, О. В. (2010). Функційно-стилістичні особливості синонімів у творах Уласа Самчука.
- Покровська, І. (2008). Джерела виникнення синонімії у сучасній турецькій мові.
- Русанівський В. М. (1960) Культура української мови. Київ: Либідь.
- Семак, Л. А. (2021). Лексична синоніміка в сучасній українській жіночій прозі (функціонально-семантичний аспект) (Doctoral dissertation, „Українська мова”. Дніпро).
- Терещенко Л. (2000) Лексична синонімія: спроба аналізу функціональної тотожності // Диво слово, Київ, 2000, с. 25-30.
- Тодор О. Г. Експресиви в аспекті синонімії: Автореферат кандидат філологічних наук. Київ, 1993.
- Франко З. І. Лексична синонімія // Фонетика, морфологічна і лексична система українських говор. Київ, 1983.
- Apresjan, J. D. (1973). Synonymy and synonyms. Trends in soviet theoretical linguistics, 173-199.
- Arppe, A. (2002, March). The usage patterns and selectional preferences of synonyms in a morphologically rich language. In JADT-2002. 6th International Conference on Textual Data Statistical Analysis (Vol. 1, pp. 21-32).
- BLOOMFIELD, Leonard (1933), Language, Newyork: Holt.
- Broz, V., & Glavan, M. (2011). Synonymy in Idiomatic Expressions. Studia Romanica et Anglica Zagradiensia: Revue publiée par les Sections romane, italienne et anglaise de la Faculté des Lettres de l'Université de Zagreb, 56, 45-70.

- Burge, T. (1978). Belief and synonymy. *The Journal of Philosophy*, 75(3), 119-138.
- Carnap, R. (1955). Meaning and synonymy in natural languages. *Philosophical studies*, 6, 33-47.
- Cruse A. 1986. *Lexical Semantics*. Cambridge University Press, pp. 265-291.
- Danglli, L. (2016). Euphemism and lexical synonymy. *ANGLISTICUM. Journal of the Association-Institute for English Language and American Studies*, 3(5), 30-34.
- Edmonds, P., & Hirst, G. (2002). Near-synonymy and lexical choice. *Computational linguistics*, 28(2), 105-144.
- Lyons J. 1995. *Linguistic Semantics*. Cambridge University Press.
- Mohammed, N. (2020). Extracting word synonyms from text using neural approaches. *Int. Arab J. Inf. Technol.*, 17(1), 45-51.
- Sarvinoz, E. (2022). THE ESSENCE OF THE DEGREEONY OF SYNONYMS FROM THE STANDPOINT OF THE FUNCTIONAL-SEMANTIC APPROACH. *Conferencea*, 186-188.
- Xolikhulova, M. (2022). PECULIARITIES OF STYLISTIC SYNONYMS IN ENGLISH. *Scientific progress*, 3(1), 749-752.
- AHANOV, Kaken (2013), *Dil Biliminin Esasları* (Aktaran: Murat Ceritoğlu), Ankara: TDK.
- Akçataş, A., & Elif, A. R. I. (2018). ANLAMBİLİMİNİN EŞ ANLAMLILIK SORUNU. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 126-152.
- AKSAN, Doğan (2006), *Anlambilim Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*, Ankara: Engin Yayın Evi.
- AKSAN, Doğan (2015), *Türkçenin Sözcük Varlığı*, Ankara: Bilgi Yayınevi.

- Dođan Aksan. Anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi. – Ankara, 2005. – 232 s.
- Dođan Mehmet. Büyük Türkçe Sözlük. – İstanbul, 2005. – 1426 s.
- Mustafa, S. A. R. I. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE EŞ ANLAMLILIK İLE İLGİLİ BAZI SORUNLAR.
- Pilten, Ş. (2008). Türkçede eş anlamlılık.
- Somuncu, M. (2020). Güncel Türkçe Sözlük'te yer alan acı maddesinin eş anlamlılık açısından incelenmesi. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (20), 202-217.
- Tuđlacı Pars. Türkçede Anlamdaş ve Karşıt Kelimeler Sözlüğü. – İstanbul: İnkılap Kitabevi. – 140 s.
- Yalım Özcan. Türkçede Yakın ve Karşıt Anlamlılar Sözlüğü. Ankara, 2006. – 706 s.

Лексичні синоніми

№	Синонім	Синонімічна пара	Тлумачення
1.	Pınar	Çeşme	Джерело
2.	Yürek	Kalp	Серце
3.	Sonbahar	Güz	Осінь
4.	Ömür	Hayat	Життя
5.	Doğa	Tabiat	Природа
6.	Hediye	Armağan	Подарунок
7.	Dünya	Evren	Світ, всесвіт
8.	Varlık	Varoluş	Існування
9.	İmkan	Olanak	Можливість
10.	Belge	Evrak	Документ
11.	Hikaye	Öykü	Оповідання
12.	Sene	Yıl	Рік
13.	İstek	Arzu	Бажання
14.	Süreklilik	Kesintisizlik	Безперервність
15.	Özelik	Nitelik	Властивість
16.	Amaç	Hedef	Ціль
17.	SebeP	Neden	Причина
18.	Görüşmeler	Müzakereler	Переговори
19.	Yarar	Fayda	Користь
20.	Laf	Söz	Слово
21.	Öz	Ruh	Сутність, суть
22.	Yetenek	Kabiliyet	Здібність
23.	Koşul	Şart	Умова
24.	Yüzyıl	Asır	Століття
25.	Kuşku	Şüphe	Сумнів
26.	Tavsiye	Öğüt	Порада
27.	Sert	Şiddetli	Різкий, суворий
28.	Güzel	İnanılmaz	Красивий, неймовірний
29.	Küçük	Küçücük	Маленький, крихітний
30.	Yoksul	Dilenci	Бідний, злиденний
31.	İri	Koskoca	Великий, здоровенний
32.	Cesur	Yürekli	Хоробрий, відважний
33.	Kötü	Fena	Поганий
22.	Sıradan	Olağan	Звичний
23.	Akıllı	Zeki	Розумний
24.	Elverişli	Müsait	Придатний

25.	Yersiz	Yerli yersiz	Недоречний
26.	Saldırgan	Azgın	Агресивний
27.	Dağınık	Darmadağınık	Розкиданий
28.	Tecrübeli	Görgülü	Досвідчений
29.	Tatlı	Lezzetli	Смачний
30.	Acayip	Tuhaf	Дивний
31.	Kıymetli	Değerli	Цінний, дорогий
32.	Yoksun	Mahrum	Позбавлений
33.	Komik	Gülünç	Смішний
34.	Olanaklı	Mümkün	Можливий
35.	Güçlü	Kuvvetli	Сильний
36.	Gereksiz	Lüzumsuz	Непотрібний
37.	Modern	Çağdaş	Сучасний
38.	Cömert	Eli açık	Щедрий
39.	Enteresan	İlginç	Цікавий
40.	Gizli	Saklı	Таємний, прихований
41.	Boşa konuşmak	Yabana söylemek	Говорити ні про що
42.	Aşık olmak	Sevdalanmak	Закохатися
43.	İmzalamak	İmza atmak	Підписувати
44.	Görüşmek	Bir araya gelmek	Зустрітися
45.	Engel olmak	Rahatsız etmek	Заважати
46.	Faydalanmak	Yararlanmak	Користуватися, мати користь
47.	Kontrol etmek	Denetlemek	Перевіряти
48.	Kuşatmak	Ablukaya almak	Оточити
49.	Söylemek	Demek	Казати, говорити
50.	Göndermek	Yollamak	Надсилати, відправляти
51.	Beyan etmek	Bildirmek	Заявляти
52.	Önermek	Teklif etmek	Пропонувати
53.	İzin vermek	Müsaade etmek	Дозволяти
54.	Darılmak	Gücenmek	Образитися
55.	Bıkmak	Usanmak	Набридати
56.	Hayal kurmak	Hayal etmek	Мріяти
57.	Tamamlamak	Bitirmek	Закінчувати, завершувати
58.	Takip etmek	İzlemek	Стежити
59.	Caymak	Fikrini değiştirmek	Передумати
60.	Tavsiye etmek	Öğüt vermek	Радити, давати пораду
61.	Ayrılmak	İstifa etmek	Звільнитися, йти у відставку